

דרך אגב, שאלו פעם את הגר"ח קנייבסקי זצ"ל האם הסיפורים על הגולם הם נכונים? והגר"ח זצ"ל ענה שאם היה גולם אינני יודע, אבל ראיתי הרבה תלמידים של הגולם...

לך לשלום – ולא לך בשלום

“וַיָּרְאוּ אֶחָיו כִּי אִתּוֹ אֶהָב אֲבִיהֶם מִכָּל אֶחָיו וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַבְּרוֹ לְשָׁלָם” (לו ד)

בגמ' (ברכות סד.) שלא לומר לך בשלום אלא לך לשלום, השבטים שנאוהו ולכן לא יכלו לומר לשלום,

והוסיפו בהערה ע"פ הגמ' נדרים דף י: האומר לחולין בפתח, שאז משמע לא לשלום, אלא לומר בשווא, וכאן יתפרש שלא יכלו לומר לו בשווא אלא בפתח או בשלום,

המשמעות של מלכות ושל ממשלה

“וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶחָיו הֲמִלְךָ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם מְשׁוּל תִּמְשַׁל בָּנוּ וַיֹּסְפוּ עוֹד שִׁנְאוּ אֹתוֹ עַל חִלְמָתוֹ וְעַל דַּבְּרָיו” (לו ח)

הגר"א זצ"ל מבאר ש'מלך' לשון המלכה, שנמלכים בני המדינה להמליכו עליהם, 'מושל' הוא כובש ארץ ואומה תחתיו, בחלום יוסף אמר להם שני הדברים – 'קמה אלומתי' מלשון ממשלה, 'ותשתחוין לאלמתי' - השתחוואה לשון מלכות שמקבלים עליהם מלכותו, על זה אמרו לו האחים 'המלך תמלך עלינו אם משל תמשל בנו' – דהיינו מכיון שלא יתכן שנמליך אותך עלינו לכן גם לא יתקיים החלק השני של הממשלה עלינו, דמדהא ליתא הא נמי ליתא,

על פי זה ביאר הגר"א זצ"ל את הפס' "כי לד' המלוכה ומושל בגוים", דכעת המלוכה של ד' על ישראל היא 'מלוכה' שמקבלים עלינו מלכותו ית' ואילו על הגוים זה בגדר ממשלה, אמנם לעתיד לבוא – "והיה ד' למלך על כל הארץ", שאז כולם יקבלו מלכותו יתב',

בבוקר אומרים לפני התפילה "אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא", יש להבין מה שייך 'מלכות' קודם הבריאה, אלא לזה ממשכים ואומרים "לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא", דמכיון שכל אשר חפץ עשה, נקרא כבר אז בשם מלך, על אף שעדיין לא נברא כל יציר.

איך חלום בלא דברים בטלים

“וַיִּחְלַם עוֹד חֲלוֹם אֲחֵר וַיִּסְפֹּר אֹתוֹ לְאֶחָיו וַיֹּאמְרוּ הֲנֵה חִלְמָתוֹ חֲלוֹם עוֹד וְהֵנָּה הַשְּׂמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכָבִים מְשַׁתְּחִימִים לָי” (לו ט)

אומר הגר"א זצ"ל בחלום הראשון כ' ששנאוהו ובשני כ' שקינאו בו ויש להבין את השינוי,

מבאר הגר"א זצ"ל שיש חלום שהוא התגלות אלוקית ויש חלום מהרהורי האדם במשך היום, החולם יכול לדעת מאין בא לו אבל השומע לא, אולם יש נפק"מ, הכלל הוא שאין חלום בלי דברים בטלים ומכיון שבחלום הראשון לא היו דברים בטלים בע"כ שהוא נבע ממחשבתו במשך היום וזה מראה שמחשבותיו הם למשול עליהם ועל כן שנאו אותו, אבל בחלום השני ששם היו דברים בטלים בגלל שחלם על רחל והיא כבר מתה, על כן זה יכול להיות חלום אמיתי ולכן קינאו בו,

מספרים שאחד אמר לחבירו חלמתי על הקב"ה, אמר לו החבר - זו לא חכמה, אתה חשבת עליו ביום לכן חלמת עליו בלילה, אמר לו, לא, אין לי כלל זמן לחשוב על הקב"ה, אני מיד בבוקר רץ לתפילה לכולל וכו' וכו'.

דבר מצוה – ממאנין

“וַיִּמְאָן וַיֹּאמֶר אֶל אִשְׁתּוֹ אֲדַנְיָו הֵן אֲדַנְיָי לֹא יָדַע אֶתִּי מִה בְּבִיתִי וְכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ נִתֵּן בְּיָדִי” (לט ח)

הטעם על המילה 'וימאן' – שלשלת,

מבאר הגר"א זצ"ל ללמד שמיאן לה ג' פעמים, כנגד יצה"ר,

וכן במדרש רבה 'מכאן שממאנין בדבר מצוה ואין ממאנין בדבר עבירה', וזה לשון המדרש – "וַיִּמְאָן וַיֹּאמֶר אֶל אִשְׁתּוֹ אֲדַנְיָו וְגו', 'הַיְהוּדָה בֶּן רַבִּי אֲמַר בְּדָבָר מְצוּהָ מְמַאֲנִין בְּדָבָר עֲבֻרָה אֵין מְמַאֲנִין, בְּדָבָר מְצוּהָ מְמַאֲנִין (דברים כה, ז): מֵאֵין יְבָמִי. בְּדָבָר עֲבֻרָה אֵין מְמַאֲנִין", ע"כ.

מבאר הגר"א זצ"ל, שבמצוה צריך טעם למה ממאן ואי אפשר למאן בלי טעם, לכן ביבום יש עליו תרעומת שלא מיבם, אבל בעבירה לא צריך סיבה למה למאן.

עם הקב"ה אי אפשר 'להסתדר'

“אֵינְנוּ גְדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמְּנֵי וְלֹא חֲשׂוֹף מִמְּנֵי מְאוּמָה כִּי אִם אוֹתָךְ בְּאֶשְׁרֹת אֶתְּ אֲשֶׁתּוֹ וְאֵיךְ אֲעֲשֶׂה הַרְעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְחֲטָאתִי לְאַלְקִים” (לט ט)

שמעתי פעם מאחד המגידים, יוסף אומר לה איך אוכל לעשות כזה דבר וההמשך היה צריך להיות וחטאתי לאדוני? אלא שעם האדון אפשר עוד להסתדר, אבל עם הקב"ה...

הומרת דיבורים לא טובים

“וַתִּחַפְּשֵׁהוּ בְּבִגְדוֹ לְאֹמֶר שְׂכָבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיִּנָּס וַיֵּצֵא חֲחוּצָה” (לט יב)

הגר"א זצ"ל ביאר על פי מה שכתוב בזוהר שכל דיבור רע יש רושם וכח לסט"א לשלוט בו ולכן מאוד החמירו בעונשו של

רק פעם אחת, השיבו הגרשש"ק שאז היה נענש רק שנה אחת לכאורה,

אמר הגר"ח זצ"ל, לא, אם היה מבקש פעם אחת אף שנה אחת לא היה נענש, כי אם היה עושה כן היה זה בגדר 'השתדלות' המותרת, אבל כעת שביקש פעמיים הרי זה סימן שאיננו פועל משום גדרי 'השתדלות' ועל כן נענש על שנתיים.

כל החלומות הולכים אחר הפה

"וַיָּרָא שֵׁר הָאֲפִים כִּי טוֹב פֶּתֶר וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אֵף אֲנִי בְּחִלּוּמֵי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סִלֵּי חֲרִי עַל רֵאשִׁי" (מ טז)

בגמרא (ברכות דף נה) כתוב שכל החלומות הולכים אחר הפה, אם כן נשאלת השאלה למה יוסף לא פתר לשניהם לטובה?

ושמעתי ביאור מהרב רוזנפלד שליט"א בשם גיסו, שהרי כתוב שחלמו כל אחד את פתרון החלום של חברו, והנה שר המשקים שחלם את פתרון שר האופים שלבסוף יתלה על העץ, מובן למה לא סיפר לו זאת, כדי לא לצערו, אבל שר האופים שחלם טוב על שר המשקים למה לא סיפר לו, בעל כרחינו שהוא היה רשע ולא רצה לשמח אותו על כן יוסף פתר לו לרעה כפי המגיע לרשע כזה.

המנבל פיו, מכיון שבדיבור הוא נותן כח לסט"א לשלוט עליו ולעשות את העבירה רח"ל וזוהי הכוונה "ותתפשהו בבגדו לאמר" היינו שלכל הפחות יאמר כן בפיו "שכבה עמי" ועי"ז יבוא למעשה רח"ל, אבל יוסף לא דיבר כלום, בלי לומר כלום – "ויעזוב בגדו וינס" וכו'.

מעלת דיבורים טובים

"וַיִּשְׁאַל אֶת סָרְיִסֵי פְרָעָה אֲשֶׁר אֹתוֹ כְּמִשְׁמֶר בֵּית אֲדֹנָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ פָּנִיכֶם רְעִים הַיּוֹם" (מ ז)

ארבע מילים ששינו את פני ההיסטוריה -

'מדוע פניכם רעים היום',

ההתעניינות בזולת, אם יוסף היה ממשיך הלאה בדרכו ועבודתו, לא היה יוצא כלום, רק בזכות היחס לשני עלה לגדולה.

גדרי ההשתדלות וההריגה מזה

"כִּי אִם וְזָכַרְתִּי אֹתְךָ כְּאֲשֶׁר יִיטֵב לְךָ וְעָשִׂיתָ נָא עִמָּדֵי חֶסֶד וְהִזְכַּרְתִּי אֶל פְּרָעָה וְהוֹצֵאתִנִי מִן הַבַּיִת הַזֶּה" (מ יד)

"כי אם זכרתי והזכרתני", מסופר ששאל הגר"ח מבריסק "צ"ל להגרשש"ק זצ"ל מה היה קורה אילו היה יוסף מבקש

"זכרון ברוך" – פנינים יקרים

שנמצאו בכתבי אאמו"ר הרה"צ ר' ברוך זלכה"ה בן האדמו"ר הבית אברהם מלוצק (תל אביב) זיע"א

"וַיִּקְרָהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַפְּרָה וְהַפּוֹר רַק אֵין בּוֹ מֵיִם" (לז כד)

פרשת וישב

לבור שהשליכו את יוסף היה מעלה וגם חסרון. המעלה – "אין בו מיים", החסרון – היו בו נחשים ועקרבים... אבל על המעלה נאמר מפורש בתורה – "אין בו מיים" ואילו על החסרון נאמר ברמז על פי דרש וכו'.

מגיד אחד אמר שהפרשה הכי קשה בשבילו זוהי פרשת וישב, שכן, בכל סדר בראשית ישנם שני ניגודים ואני משתדל להרים על נס את מעשי הצדיק ומגנה את מעשי הרשע,

אמר אחד מהצדיקים, מכאן יש ללמוד, כאשר מספרים בשבחו של אדם, יש לדבר ברורות, בפה מלא, אבל על חסרונותיו רק ברמז...

כגון: בבראשית ישנו אדם והנחש, קין והבל, בנה – ישנו נח ודור המבול... בלך-לך – אברהם ופרעה, בורא – אברהם ואנשי סדום, יצחק וישמעאל... בתולדות – יעקב ועשיו, בויצא – יעקב ולבן, בוישלח – שוב יעקב ועשיו,

לא כן בפרשת וישב, כאן מופיעים יוסף ואחיו ולא אדע את מי להצדיק...

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אֶחָיו מֶה בָּצַע כִּי נִהְרַג אֶת אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת דְּמוֹ" (לז כו)

”וַיִּאמֶר יְהוָה בְּכַדּוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיִּנָּס
וַיֵּצֵא הַחֹצֵצָה” (לט יב)

ויצא ר"ת וירא יוסף צורת אביו.

פנינים על חנוכה

בגמרא (שבת דף כא) מפרשת תחילה את כל הדינים של חנוכה, כגון: אילו שמנים ופתילות כשירים ואילו מהם פסולים ואסור להשתמש בהם, כמה נרות יש להדליק, כיצד להדליק, כמה זמן ואימתי להדליקם וכו' ולבסוף שואלת מאי חנוכה?

מכאן אנו לומדים, אמר אחד מהצדיקים, כיהודי חייב לקיים מצוה ולא ללא כל שאלות וביירוים, בחינת "נעשה ונשמע" ואח"כ רשאי לברר, לחקור ולהתפלפל...

בשני מקרים הדין אומר, כי יהודי חייב אפילו לחזור על הפתחים ובלבד להשיגם: ואלה הם – נרות חנוכה ויין לארבע כוסות כל-כך למה? מפני שנאמר: "חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשה" – שכן, דיו לאנוס במחשבה בלבד, המצטרפת למעשה, ככתוב הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה.. לא כן לגבי שני אלה המקרים: שיש צורך בהם משום פירסומי ניסא – כאן לא די במחשבה.

מנין מקור השם "חשמונאי" מפרשים ככה: רמז לגזירות שגזרו היוונים על ישראל חודש, שבת, מילה, נידה, אישות... יחד זה חשמונא...

חידושי הרי"מ פעם איחר להדלקת הנרות, העיר לו משהו לאמור: מצוה.. אל תחמיצנה, ענה לו בבדיחות: מי שאמר לשמן וידליק, יאמר לחומץ (מהמלה להחמיץ...) וידליק..

סדר הברכות בנרות החנוכה להדליק נר חנוכה, שעשה נסים, שהחינו,

סימנם בתורה: עשה לך שרף (-להדליק) ושים אותו על נס (- שעשה נסים) וראה אותו וחי (-שהחינו).

”וַיִּאמֶר יְהוָה אֶל אַחִיו – מַה בָּצַע כִּי נַהְרוּג אֶת אַחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת דְּמוֹ”, אמר הקוצקער: אם אנו חייבים לכסות את מה שעושים, סימן לדבר כי יש בזה פגם....

כי במקום סוד – שם גניבה, דוק ותמצא: סוד בגימ' 70 וכן גניבה – 70...

”וַיִּקְמוּ כָּל בְּנֵי וְכָל בָּנָתָיו לְנַחְמוֹ וַיִּמְאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר פִּי אֶרֶד
אֶל בְּנֵי אָבִל שְׂאֵלָה וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ אָבִיו” (לו לה)

המפרשים שואלים:

מנין לקח יעקב לחשוד בבניו, כי ידם בענין יוסף?

ומפרשים, לאחר שבניו אמרו "הכר נא הכתונת בנך" ולא אמרו כתונת אחינו, יוסף וכו' – הבין יעקב את הדבר ואמר טרוף טרוף יוסף הם לא הזכירו את השם יוסף... ומזה הבין כי "חיה רעה אכלתו" השבטים נמשלו לחיה וידם היתה ביוסף.

”וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ נָא רְאֵה אֶת שְׁלוֹם אַחִיךָ וְאֵת שְׁלוֹם הַצֹּאן
וְהַשְּׂבִי דָבָר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעִמְקֵי חֶרְוֶן וַיָּבֵא שְׂכָמָה” (לו יד)

מפרשים ככה:

תשתדלו לראות את שלימותם (לא את שלומם) את מעלותיהם ולא את חסרונותיהם, ועל ידי כך תמנעו את המחלוקת ביניכם...

”וַיִּקְמוּ כָּל בְּנֵי וְכָל בָּנָתָיו לְנַחְמוֹ וַיִּמְאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר פִּי אֶרֶד
אֶל בְּנֵי אָבִל שְׂאֵלָה וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ אָבִיו” (לו לה)

כל ימי חייו של יעקב ניהל מלחמות כנגד כוחות היצר הרע, פעם בדמות לבן ופעם בדמות עשיו, משהגיע לזקנה אמר בליבו "לישב בשלווה" – אבל מן השמים רצו שימשיך במלחמתו כי טובה היא לכלל – כשצדיק נלחם ברע הוא מכרית אותו – לפיכך קפצה עליו רוגזו של יוסף, שהרי סימן זה מסור ליעקב שאם לא ימות אחד מבניו בחייו – מובטח לו לא לראות את פני הגהינם, אבל עכשיו בגלל יוסף – אמר "כי ארד אל בני אבל שאולה" ועליי להתחיל מחדש לחום כנגד היצר הרע.

השיעור נכתב ונערך מתוך ההקלטה במערכת קול הלשון
ניתן לשמוע שיעורי רמזים על סדר הפרשיות ושיעורים על עניינים בסוגיות הש"ס -
דרך בנק התורה שע"י קול הלשון מספר ישיר בנק התורה : 0732951222, או בלחיצה פעמיים
כוכבית במספר הרגיל: 036171111 להקיש קוד 642106 ואח"כ קוד כניסה 068068 בחירת מדור וכו'
להערות או בקשה לקבל דף זה נא לפנות לכתובת מייל x0527136245@gmail.com
כמו-כן ניתן להשיג את הקונטרסים על המועדים בטלפון - 0534142879 או בכתובת מייל הנ"ל